

Smrt krásných srnců

Ota Pavel

Vznikla v roce 1971, Ota Pavel ji napsal v Psychiatrické léčebně. Řadíme ji tedy do druhé poloviny 20. let.

Vybrala jsem si ukázkou z knihy Smrt krásných srnců od spisovatele Ota Pavla. Jedná se o jeho nejznámější dílo 2. poloviny 16. století.

Charakteristika uměleckého testu

I. část

Literární druh a žánr:

- **Obecná charakteristika díla:**
Literární druh: epika
Literární směr: -česka próza a drama 2. Pol. 20 století (vzpomínková próza)
Literární žánr: sbírka povídek (**Povídka**– Kratší příběh s poutavou zápletkou, jednoduchý děj)
- další: (román, novela, fejeton, romaneto, pohádka, báje, mýtus)

Knihy se skládá ze sedmi povídek, jde o autobiografickou vzpomínku na autorovo dětství a dospívání

Časoprostor:

Místo děje: Čechy – především Praha, Buštěhrad, Kročehlavy, Křivoklátsko a okolí řeky Berounky

Doba děje: v první polovině 20. století před 2. světovou válkou a v jejím průběhu

Kompoziční výstavba:

- Využívá kompozici chronologickou, tzn., události plynou tak, jak jdou za sebou, občas i retrospektivně.
- Vypravěčem příběhu je Ota Pavel – Ich forma

• Téma a motiv:

Námět- Ota Pavel vzpomíná na šťastné dětství před válkou i neradostná válečná léta

Motivy- motiv života ve městě (tatínkova práce), ale také motivy spojené s přírodou-zvířata, rybaření, lov, motiv rodiny a války

Myšlenka- vyličení vztahu člověka k přírodě a vůbec vzájemných vztahů mezi lidmi, také pohodu v životě židovské rodiny, ale i její osud ovlivněn německou okupací.

II. část

Vypravěč: - Vypravěčem příběhu je Ota Pavel – Ich forma ale při vyprávění o tatínkovi je využito Er formy.

Repliky-

Monolog

- ucelená promluva jediného mluvčího; samomluva

Dialog

- rozhovor mezi dvěma nebo více osobami

Dominantní slohový postup– vyprávěcí, popisný.

Střídání–dialogů, monologů

Postavy:

Leo Popper/Pavel -hodný, starostlivý tatínek. Vášnivý rybář,energický člověk,a dobrý kamarád Karla Proška,jeho oblíbená věta byla: „ Vyděláme na tom majlant!“ Období blahobytu se vždy střídají s obdobím hladu a bídy. Pracoval ve firmě Elektrolux jako obchodní zástupce, prodával vysavače (tatínek se zamiloval do Irmy, manželky generálního ředitele této švédské firmy,plný vitality, má smysl pro humor, je posedlý svými touhami a sny,žádný z neúspěchů ho nikdy neodradí a bezhlavě se vrhá do každé příležitosti; Žid, dobrý obchodník, má rád ženy, miluje rybaření a rybníky; velmi šarmantní; v době války se ukazuje jako skvělý otec.

Maminka Herma (Hermína) Popperová/Pavlová – velmi tolerantní a laskavá, svému muži odpouští všechny prohřešky; mnoho se o ní v díle nedozvíme, vypravěč (Ota) ji věnuje málo pozornosti; narodila se v Kročehlavech; své děti vedla k lásce k vlasti; křesťanka, jejím snem je dovolená v Itálii

strejda Prošek – král pytláků; má velmi dobrý vztah k přírodě; rodina u něho tráví víkendy i prázdniny; má psa Holana, jenž mu byl vždy věrný a doprovázel ho při pytlacení, má 6 dětí a manželku Karolínu

pes Holan – vlčák, který Leovi pomůže sehnat jídlo pro svoje chlapce; dává najevo svoje city, když nakonec poslechne Lea, aby mu šel pomoci

Ota Pavel – jeho otec je pro něho vzorem, má dobrý vztah k přírodě; celý příběh vypráví on; zaměřuje se hlavně na osudy tatínka

Hugo a Jiří – Otovi starší sourozenci, byli posláni do koncentračního tábora.

Bambas – tulák, uměl chytat ryby všemi dovolenými i nedovolenými způsoby, Otovi se líbil jeho způsob života

Vedlejší postavy:

- **Pan Stehlík** – silný, starý a zkušený pán, který si potrpěl na pořádek. Měl s jeho muži udělat výlov ryb z rybníka
- **Pan doktor Václavík** – z Kročehlav, prodal tatínkovi rybník s 1 rybou, pak dostal „králíkářnu“
- **František Korálek** – generální ředitel firmy Elektrolux, kde pracoval tatínek, boháč, bezdětný, v Chuchli měl svoji vlastní stáj Frako. Jeho manželka se jmenovala Irma, která se líbila tatínkovi. Byla Židovka
- **Tonda Valenta** – nedělní šofér tatínka, byl velmi trpělivý
- **Vratislav Nechleba** – slavný malíř, uzavřený, nekreslí ženy, po 30 letech oznámil tatínkovi, že chtěl namalovat maminku, ale neměl odvahu se zeptat

Děj:

Do povídkového souboru byly zařazeny tyto povídky:

- Nejdražší ve střední Evropě
- Ve službách Švédska
- Smrt krásných srnců
- Kapři pro Wehrmacht
- Jak jsme se střetli s Vlky
- Otázka hmyzu vyřešena
- Králíci s moudrýma očima

NEJDRAŽŠÍ VE STŘEDNÍ EVROPĚ

Maminka každý rok toužila jet do Itálie k moři, ale tatínek Leo jí vždy pověděl, že nemají peníze. V popředí jeho zájmu totiž stálo obchodování pro značku Elektrolux a rybaření, které jednoho dne vyústilo k rozhodnutí koupit rybník. Tatínek sháněl rybník opravdu dlouho a marně. Až v Kročehlavech za ním přišel jeho známý doktor Václavík, který mu nabídl rybník plný ryb. Šli se teda podívat a doktor hodil žemli do vody. Za chvilinku se vynořil kapr, který měl 6 kilo. Tím bylo hotovo a tatínek zajel pro všechny úspory. Maminka prosila, aby rybník nekupoval, ale tatínek měl jasno a rybník koupil. Tatínek od té doby zářil a měl radost, jak mu kapři rostou. Nastal podzim a přišel výlov rybníka, rodiče si vzali volno, tatínek si zjednal pomoc rybářů a přišlo se také podívat plno známých. Když byl rybník vypuštěný, zjistilo se, že byl prázdný. Byl tu jen jeden známý kapr, který vážil 6 kilo. Tatínek si vše chtěl vyřešit

boxerským způsobem, ale naštěstí ho to přešlo. Ten den měla rodina nejdražší večeři ve střední Evropě. Uplynula řada let a pan doktor Václavík chtěl od tatínka koupit ledničku. Ten se hned rozhodl mu podvod oplatit. Domluvil se skladníkem, aby natřel starou ledničku, vyndal z ní vnitřek a vložil do ní mramorovou desku, co se panu Václavíkovi tak líbila. Ten se

pak velice divil, ale tatínek mu vysvětlil, že koupil ledničku bez vnitřku jako tenkrát on rybník bez vnitřku. Tak měl doktor nejdražší králíkárnou v celé střední Evropě.

VE SLUŽBÁCH ŠVÉDSKA

Tatínek Leo pracoval u švédské firmy elektrolux, kde prodával ledničky a vysavače. Práce mu šla velmi od ruky, protože se mu tuze líbila Irma, manželka pana ředitele Korálka. Ten byl velmi bohatý, měl americké auto, vilu a dokonce i vlastní stáj Frako. Tatínek se proto rozhodl, že si jí získá tím, že se stane nejlepším prodávčem na světě. Maminka o této tajné lásce věděla, ale příliš se neznepokojovala, protože věděla, že má stejné šance jako zdolat Mount Everest. Leo se brzy díky svým obchodnickým dovednostem skutečně stal mistrem republiky u firmy Elektrolux. Díky úspěchům celá rodina žila ohromně blaze. Tatínek se začal drazě oblékat, koupil si americké auto a chodil i k jednomu z nejlepších holičů v Praze. Brzy se stal dokonce mistrem světa. Až tehdy si uvědomil, že i kdyby prodal vysavač Pánu Bohu, u Irmy nemá jako obchodní cestující šanci. Náhodou se spřátelil s věhlasným malířem Nechlebou. Nejprve nevěděl, že se jedná o umělce, ale později se rozhodli využít jejich známosti a vystoupit ve společnosti o stupínek výš a také ho chtěl přemluvit, aby namaloval Irmu a tím si ji získal. Korálek zase toužil chlubit se, že jeho ženu maloval Nechleba. Byl to těžký úkol, protože malíř nekreslil ženy, pouze jednou do roka Lukrecii. Když už se to tatínkovi po dlouhé době skoro povedlo a Irma stála před malířem, Nechleba řekl, že jí malovat nebude. Pan i paní Korálkovi tím byli znemožněni a rozzlobeni, protože už všude malování rozhlásili. Tatínka před vyhazovem zachránilo jen jeho obchodní umění.

SMRT KRÁSNÝCH SRNCŮ

Povídka začíná v předválečném období, kdy je celá rodina šťastná a netrpěla nedostatkem peněz ani jídla a také popisuje pytlácké příhody pana Proška s jeho psem Holanem. Vše ale skončí po zřízení protektorátu v zemi. Rodina je židovská a život je pro ně stále obtížnější. Za pár let přijde předvolání nejstarších synů do koncentračního tábora. Tatínek jim chce dát před odjezdem ještě pořádně najíst masa, ale doma skoro nic nemají. Rozhodne se tedy riskovat chycení a řekne, že jede na ryby na chatu Karla Proška. Ryby chytat nesměl a bez povolení opustit bydliště také ne. Nechá si napsat omluvenku od přítele doktora, sundá hvězdu s nápisem JUDE, nasedne na kolo a jede na víkend za hrad Křivoklát. Když dorazil ke stavení, přišlo mu po letech mnohem krásnější, než pamatoval. Leo se vydal rybařit, ale neúspěšně a v zoufalství požádal Karla, aby mu ulovil srnce. Ten měl děti a bál trestu smrti, takže ho Leo požádal, aby mu alespoň půjčil Holana. Ten nejprve nechtěl jít, ale nakonec se zoufalým tatínkem šel. Poslední den kdy Leo mohl zůstat, konečně uviděl jelena, zašel si pro Holana a poštval ho na něj. Holan už dlouho nelovil a tak měl problémy, ale nakonec srnce zabil. V tom se objevili rybáři a psa odehnali. S tatínkem se smutně vrátili a Karla napadlo, že se s tatínkem vrátí zpátky a rybáře vystraší jako páni nadlesní. Povedlo se a Leo odjel se zvěřinou domů na Buštěhrad, kde byl srnec spravedlivě rozdělen. Maminka synům pořádně vyvářela na posilněnou. Hugo se pak vrátil celkem dobrý, ale Jirka půl roku umíral, než se vzpamatoval. Srnec mu nejspíše zachránil život.

KAPŘI PRO WEHRMACHT

Hned na začátku okupace vzali tatínkovi jeho milovaný buštěhradský rybník, kde choval kapry. Přesto, že mu rybník už nepatřil, chodil k němu krmit kapry chlebem, kterého měli sami málo. Doufal, že po válce mu rybník zase vrátí. To se ale změnilo po vyvraždění Lidic. Tatínka to zasáhlo, protože zde měl spoustu známých a po téhle události už v kapry ani

nedoufal. Další ránou bylo povolání starších bratrů do koncentračního tábora, kam jim posílali balíky, ale hlavně později povolali i Lea. V noci před odjezdem vzbudil malého Ottu a zavedl ho k rybníku, kde kapři nemohli dýchat kvůli ledu. Tatínek jako dobrý rybář vysekal díry a následně do pytlů pochytil všechny kapry, kteří připluli a lapali po dechu. Doma je maminka rozdělila do nádob. Když pak tatínek odjel, začali je vyměňovat za jídlo. V příštím roce přijeli slavnostně Němci vylovit rybník a nestačili se divit, že je prázdný.

JAK JSME SE STŘETLI S VLKY

Po válce celá rodina odjela do Luhu. Tenkrát pan Prošek povídal, jak tam bylo hodně štik a tak se tatínek s Otou vydali rybařit. Dařilo se jim náramně, tatínek jich chytil 100 a Ota 64. Když už byla řeka zplundrovaná, začala nevypsaná soutěž mezi Popperovými a Vlkovými. Za Vlky chytal hlavně Franta a Adolf. Adolf měl krásnou ženu, která se šestnáctiletému Ottovi tuze líbila. Do soutěže vyšel hlavně tatínek Leo s velkým odhodláním a všude hlásal, jak dá Vlkům na prdel, ale nakonec chytil s Ottou jen 3 štiky. Pak poručil vzít vozík na štiky, že jsou prý těžké, ale Ottovi se vůbec nechtělo a nakonec vzal pruty a vozík táhl tatínek. Když oba přijeli k Vlkovým, na zápraží stála krásna Marie a na klepačce viselo 5 velkých štik. Tatínek jen stál a zhluboka oddychoval. Ottovi bylo tatínka líto, dal pruty do vozíku a začal ho tlačit do Luhu. Ten den jeli se svěšenými hlavami, protože dostali, jak se říká na prdel.

OTÁZKA HMYZU VYŘEŠENA

Tatínkovi se po válce už špatně prodávalo. Byl starší a unavenější. Prodával spony na kšandy, mast proti svrabu a reklamní skříňky. Už nevydělával tolik jako dřív a byl z toho nešťastný. Dal se tedy k firmě DERSOL, kde začal prodávat mucholapky BOMBA-CHEMIK, které vynalezl inženýr Jehlička. Před tatínkem vystřídal mnoho zástupců, ale žádný je nedokázal prodat. Problém byl v tom, že mucholapky nelepily, ale pouze otrávil a moucha pak stihla odlétnout zemřít do ústraní. Zákazníci pak měli pocit, že mucholapka nefunguje. Maminka tatínka od práce s mucholapkami odrazovala, ale Leo se nedal a brzy skutečně nosil spousty peněz jako dřív, protože jich prodal ohromné množství a s panem Jedličkou už si plánovali, jak s nimi dobyjí celý svět. Když ale přišlo období much, tak je lidé začali vracet, protože prý nefungují. Sklady se najednou začali plnit vrácenými mucholapkami a vše bylo nakonec už dočista ztracené. Tatínek dal výpověď a inženýr Jedlička mucholapky spálil. Když ho pak Otta po pár letech potkal, vyhrkl, že mucholapky nakonec šlágr byly! Vyráběli je Holanďané pod názvem Sly Killer.

KRÁLÍCI S MOUDRÝMA OČIMA

Popperovi (tou dobou už Pavlovi) prodali chatu a koupili si domeček u Radotína. Měli málo peněz a tak se tatínek rozhodl, že bude chovat králíky a pak je prodávat. Postavil pro ně nádherné kotce a zavedl chov zvláštního druhu šampanů – měli barvu zhruba jako americké raketoplány. Tatínek se o ně moc dobře staral a tak to šlo dál celých 10 let. Pak mu poradil někdo z králíkářského spolku, že kdyby dal své šampaňské králíky tetovat, mohl by dostat spoustu cen a peněz. Leo se toho samozřejmě okamžitě chytil a pozval si odborníka na tetování. Byla to strašná práce u stovky králíků. Tím se stali králíci čistokrevní a ušlechtilí. Tatínek se na ně chodil často koukat a těšil se, jak většinu prodá na nejbližší výstavě. Za poslední peníze si objednal nákladák, poručil mamince, ať vyklidí špajz, dal jí slavnostní pusu a odjel na výstavu. Když přišli králíci na řadu, porota usoudila, že nemohou udělit žádné ceny, jelikož neměli rozšířenou manikúru a pedikúru, což byl vážný nedostatek. Leo hned začal vyvádět, jelikož věděl, že tím pádem neprodá žádného králíka. Tatínek byl zoufalý,

neměl už ani peníze na cestu domů, tak dal králíkům svobodu a šel domů pěšky. Srdce ho bolelo a nohy jakoby se měly zastavit. Když přišel domů, bál se že maminka vyklidila špajz. Ta ho posadila na židli a zavolala sanitku. Na vrátka dal ještě krásnou cedulku, kde stálo: PŘIJDU HNED a už nikdy nepřišel.

III. část

Jazykové prostředky:

- **Útvary jazyka** - celé dílo provází jednoduše vyprávěné příběhy většinou v ich-formě s použitím hovorového jazyka: mouchy nechcípají, jděte do prdele s takovým zázrakem; cizích slov: Made in Sweden. V díle se také objevují významové zkratky, například Lidická tragédie je vystižena takto: "My jsme viděli Lidice hořet, my jsme slyšeli Lidice přes kopec křičet, já chodil s Příhodou do školy a najednou bylo jeho místo v lavici zoufale prázdný."
- **Druhy řeči** - dialog, monolog
- Bohaté metafor
- Citová zabarvenost – humor a satira, ale i smutek a neštěstí (hlavně během 2. sv. války)
- Častá přímá řeč (vynechané věty uvozovací)
- Vzpomínková próza – vzpomíná melancholicky Oto na odchod jeho idealizovaného dětství
- Vypravování, ale i četné popisné pasáže (přírody)
- Přirovnává se a pana Jehličku k rytíři Dona Quijota a věrného sluhy SanchaPanza
- Věnováno: „mamince, která měla za muže mého tatínka“
- Z pohledu kluka, takže i tragické situace vyznívají poněkud zlehčeně, ne tak smutně, ne tak krutě, i když nepochybně kruté byly. Používá i cizí slova – dandy (švihák)

Ota Pavel

(23. 4. 1930 Stratford-upon-Avon - 23. 4. 1966)

Ota Pavel (1930 – 1966), vlastním jménem Otto Popper byl českým sportovním novinářem a spisovatelem. Známe je hlavně díky své vzpomínkové próze s autobiografickými prvky. Ota Pavel díky své práci hodně cestoval, ne však dlouho, jelikož se u něj projevila psychická porucha. Byl několikrát v psychiatrické léčebně a v brzkém věku pak umřel na srdeční zástavu. Byl ovlivněn zejména zážitky z dětství, v průběhu 2. Světové války a také značně komunistickou cenzurou.

Kontext autorovy tvorby:

- Ota Pavel je představitelem České prózy 2. Pol 20 století.

Česká próza 2. Pol 20 století

-celé generace jsou ovlivněny krutostmi v první a druhé světové válce a následných letech; protiválečné a válečné knihy ale vznikaly i daleko před světovými válkami

-psal reportáže a povídky ze sportovního prostředí i o sportovcích:

- **Dukla mezi mrakodrapy**
- **Plná bedna šampaňského**
- **Pohár od Pánaboha**
- **Syn celerového krále**
- **Pohádka o Raškovi**

Další představitelé této doby:

Ladislav Fuks

- český prozaik, autor válečných a psychologických próz. Jeho tvorba je silně poznamenána válečnou a židovskou tematikou

Bohumil Hrabal

- český spisovatel; jeden z nejvýznamnějších prozaiků současnosti

Jan Otčenášek

- český prozaik, filmový a televizní scenárista

Jeho tvorba

- je zejména povídková s autobiografickými rysy, kdy věčným zdrojem inspirace pro něj byl právě otec a dětství strávené kolem Berounky
realizoval se také v reportážích ze sportovního prostředí
jeho povídky jsou psány lidovým jazykem, jsou plné humoru a velmi laskavého pohledu na věci kolem sebe
jeho nejlepší povídky vznikaly v době, kdy již u něj propukla těžká duševní choroba a stejně jako například Božena Němcová v dobách, kdy se necítila šťastná, vzpomínala na krásné chvíle dětství, vzpomíná i Ota Pavel na chvíle prožité s otcem, rodinou, Karlem Proškem, uprostřed přírody, tam, kde mu bylo nejlépe

Díla

Dukla mezi mrakodrapy (1964)
Plná bedna šampaňského (1967)
Pohár od Pánaboha (1971)
Syn celerového krále (1972)
Pohádka o Raškovi (1974)
Smrt krásných srnců (1972)
Jak jsem potkal ryby (1974)

1. Inspirace daným literárním dílem

Memoáry:

- Věra Pavlová (manželka): Vzpomínky na Otou Pavla
- Arnošt Lustig: Okamžiky s Otou Pavlem

Filmové zpracování:

- Smrt krásných srnců je český film režiséra Karla Kachyni, natočený v roce 1986

1. IV. Literární kritika

Dílo bylo přijato kladně.